

NEZÁKONNÁ IPTV V EURÓPSKEJ ÚNII

VÝSKUM TÝKAJÚCI SA ONLINE OBCHODNÝCH MODELOV
PORUŠUJÚCICH PRÁVA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA —
FÁZA 3

Zhrnutie

NEZÁKONNÁ IPTV V EURÓPSKEJ ÚNII

ZHRNUTIE

Správa o ekonomickej, právnej a technickej analýze

november 2019

ZHRNUTIE

Kontext

Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO) v roku 2018 prostredníctvom Európskeho strediska pre sledovanie porušovania práv duševného vlastníctva zadal výskumnú štúdiu o trestnej činnosti spojenej s IPTV v Európe. Účelom tejto výskumnej štúdie bolo lepšie pochopiť, ako sa prevádzkuje nezákonná televízia s internetovým protokolom (IPTV), ako fungujú súvisiace obchodné modely a poskytnúť tak základ pre následnú identifikáciu možných reakcií v záujme účinnejšieho riešenia výziev súvisiacich s týmto javom.

Výskumná štúdia bola zadaná Stredisku pre politiku a manažment v oblasti práv duševného vlastníctva (CIPPM) na Univerzite Bournemouth, ktoré zostavilo tím výskumných pracovníkov v oblasti práva, ekonómie a informatiky⁽¹⁾. Výskumnému tímu pomáhala skupina odborníkov vrátane nositeľov práv, zástupcov z oblasti presadzovania práva, regulačných orgánov, skupín občianskej spoločnosti a spoločností pôsobiacich v oblasti digitálnej bezpečnosti⁽²⁾.

Táto správa je vypracovaná vo forme interdisciplinárnej štúdie, v ktorej sa skúmajú právne, technické a ekonomické aspekty nezákonnej IPTV. Ide o prvú veľkú štúdiu, v ktorej sa posudzuje existujúca literatúra, legislatívny rámec a judikatúra v rámci EÚ a ktorá poskytuje štruktúrnu analýzu existujúcich obchodných modelov v súvislosti s neoprávneným vysielaním televízneho obsahu cez internet. Štúdia okrem toho obsahuje výsledky prvého hodnotenia rozsahu nezákonnej IPTV v rámci celej EÚ, pokiaľ ide o aktívnych používateľov a nezákonné príjmy získané z činností, ktorými sa porušujú práva.

Metodika a údaje

V existujúcich štúdiách⁽³⁾ zameraných na vyčíslenie rozsahu a hospodárskeho vplyvu nezákonnej IPTV sa ucelene informuje o rastúcom trende neoprávneného šírenia IPTV na svetových trhoch⁽⁴⁾. Táto správa bola vypracovaná s cieľom odhadnúť počet jednotlivcov, ktorí sledujú nezákonnú IPTV, ako aj vyhodnotiť potenciálne príjmy, ktoré vznikajú poskytovateľom IPTV porušujúcim autorské práva. Kvantitatívny odhad vychádza z oficiálnych a harmonizovaných zdrojov údajov, aby sa

⁽¹⁾ Výskumný tím na Univerzite Bournemouth viedol profesor Maurizio Borghi, funkciu vedúcich výskumných pracovníkov plnili profesor Vasilis Katos, Dr. Antanina Garanasvili a Dr. Marcella Favale a funkciu pomocných výskumných pracovníkov zastávali profesorka Dinusha Mendis, pani Dimitra Poutouri a pán Dimitris Mallis.

⁽²⁾ Členmi skupiny odborníkov boli Bogdan Ciinaru (Europol), Tim Cooper (Premier League), Richard Crisp (BT), Callum Cryer (UK IPO), Mattia Epifani (Re@lity Net), Matteo Feraboli (Sky Italia), Jose Luiz Gomez (španielska polícia), Gabor Ivanics (Eurojust), Jerry Gee (Kudelski-Nagra), Phillip Davies (Sky UK), Robert Kiessling (Sky UK), George Kyne (An Garda Síochána), David Lowe (UK IPO), Yuliya Morenets (TAC International), Mark Mulready (Irdeto), Marco Musumeci (UNICRI), Mathilde Persuy (Hadopi), Marco Signorelli (DCP), Laura Vilches (španielska Liga), Alessandro Rossetti (SoftStrategy), Kevin Taylor (Comcast), Lars Underbjerg (Nordic Content Protection), Didier Wang (Hadopi).

⁽³⁾ Útvar kybernetickej bezpečnosti skupiny Kudelski (2016), inštitúcia Hadopi (2018), organizácia Nordic Content Protection (2017), spoločnosť Sandvine (2017), výskumný inštitút The Industry Trust (2016).

⁽⁴⁾ Pozri dodatok I ďalej.

zaistila úplnú porovnateľnosť uvádzaných odhadov medzi členskými štátmi EÚ. Keď to bolo možné, použili sa oficiálne údaje z prieskumu domácností štatistického úradu Eurostat. Táto štúdia ťaží aj zo spolupráce so zainteresovanými stranami z monitorovacieho strediska úradu EUIPO a opiera sa o údaje a poznatky poskytnuté odborníkmi na trhové podmienky v súvislosti s IPTV.

Obchodné modely na trhu s nezákonnou IPTV sú vymedzené v súlade s metodikou vypracovanou v publikácii „Výskum týkajúci sa online obchodných modelov porušujúcich práva duševného vlastníctva“⁽⁵⁾. V analýze ekosystému obchodných modelov nezákonnej IPTV v celej EÚ je zahrnutý uplatniteľný právny rámec a významná judikatúra.

V rámci preskúmania legislatívneho rámca sa uskutočnil prieskum v 28 členských štátoch EÚ. Na základe predbežnej analýzy *acquis communautaire* v súvislosti s ochranou autorských práv v rámci televízneho vysielania sa uskutočnil prieskum príslušných zákonov a jurisprudencie členských štátov, a to formou dotazníka adresovaného národným spravodajcom. Prieskum umožnil zhromaždiť judikatúru v oblasti nezákonnej IPTV z občianskoprávných, ako aj trestnoprávných konaní a identifikovať rozdiely medzi platnými právnymi predpismi v rámci vnútroštátnych právomocí.

Analýza legislatívneho rámca

Právo Európskej únie poskytuje rozsiahlu ochranu pred neoprávneným prenosom televízneho vysielania na internete a vzťahuje sa na širokú škálu činností. Retransmisia signálu vzduchom, satelitom alebo káblom na internete, nahrávanie televíznych programov do cloudu, vkladanie hypertextových odkazov do postupného sťahovania živého vysielania prostredníctvom zariadení smart televízie a indexácia hypertextových odkazov predstavujú podľa článku 3 smernice o informačnej spoločnosti akty „verejného prenosu“. Lenže nie všetky práva, ktoré sa vzťahujú na televízne vysielanie, sa chránia rovnako v rámci celej EÚ. Práva súvisiace s obsahom zahrnutým v televíznom vysielaní sa chránia tak pred postupným sťahovaním živého vysielania, ako aj pred postupným sťahovaním na požiadanie. Naproti tomu práva vysielateľov v súvislosti s vysielacím signálom sa vzťahujú iba na postupné sťahovanie (alebo prevzatie) záznamov vysielaní na požiadanie. Iba v siedmich členských štátoch (Česká republika, Dánsko, Fínsko, Rakúsko, Rumunsko, Spojené kráľovstvo a Švédsko) sú práva vysielateľov rozšírené aj na postupné sťahovanie živého vysielania. Príjem televízneho signálu prostredníctvom nezákonných zariadení na postupné sťahovanie je navyše podľa článku 2 smernice o informačnej spoločnosti porušením práva rozmnožovania.

Hoci sa na obsah zaradený do televízneho vysielania vzťahuje vysoká úroveň ochrany pred nezákonnou IPTV, športové podujatia ako také predmetom ochrany autorských práv podľa právnych predpisov EÚ nie sú. Vyhотовovanie audiovizuálnych záznamov zo športových podujatí však pravdepodobne spĺňa podmienky vzniku autorských práv na základe „slobodných a kreatívnych rozhodnutí“ režiséra záznamu. Okrem toho je pravdepodobné, že autorské práva sa vzťahujú aj na

⁽⁵⁾ Publikácia úradu EUIPO s názvom Výskum týkajúci sa online obchodných modelov porušujúcich práva duševného vlastníctva: Fáza 1, Zostavenie prehľadu online obchodných modelov porušujúcich práva duševného vlastníctva (*Establishing an overview of online business models infringing intellectual property rights*), júl 2016.

diela a ďalšie predmety, ktoré sú zvyčajne zahrnuté do záznamu a prenosu športových podujatí (napríklad záznamy zvukov v pozadí, pôvodná hudba a grafické diela).

Na základe *acquis communautaire* nemožno s istotou určiť, či súbežná retransmisia voľne dostupného signálu IPTV, a to aj prostredníctvom techniky nazývanej „framing“, a prenášanie signálu IPTV k distribútorovi signálu pomocou „priameho vstupu“ predstavujú akty verejného prenosu podľa článku 3 smernice o informačnej spoločnosti. Oba scenáre sa riešia v novej smernici o online vysielaní (2019/789), ktorú majú členské štáty implementovať do svojich vnútroštátnych predpisov do júna 2021.

Analýza obchodných modelov porušujúcich autorské práva

Distribúcia IPTV, ktorou sa porušujú autorské práva, sa vyznačuje rôznymi vzorcami a rozsahmi od dobre organizovaných veľkých obchodných štruktúr po samostatné podniky. Hoci poskytovatelia nezákonnej IPTV poskytujú rovnaký produkt, konkrétne prístup ku kanálom poskytujúcim postupné sťahovanie živého vysielania, líšia sa z hľadiska platformy, na ktorej sa prístup k IPTV umožňuje, cieľovej skupiny, cenových stratégií a ďalších prvkov, ako sú doplnkové produkty (video na požiadanie, predaj zariadení „set-top box“) a prítomnosť na sociálnych médiách. Porušenie práv môže jednoducho začínať tým, že poskytovateľ nelicencovaného obsahu legálne získa prúd údajov (strím) od distribútora alebo poskytovateľa obsahu a takto ho sprístupní tretím stranám, čím porušuje podmienky používania. Týmito tretími stranami môžu byť koncoví používatelia a spotrebiteľia obsahu alebo sprostredkovatelia, ktorí môžu prostredníctvom ďalšieho predaja tohto obsahu vytvárať zisk.

Technologický vývoj, s ktorým sa spája napríklad zvýšenie penetrácie širokopásmového pripojenia a vyššia rýchlosť internetu, neľahčuje len prístup k legitímnym zdrojom IPTV, ale zjednodušuje aj prístup k tým nelegálnym. Pri posudzovaní vplyvu nezákonnej IPTV sa musia zohľadňovať technologické výzvy, čím sa zvyšuje komplexnosť analýzy. Napriek rôznym spôsobom distribúcie z analýzy vyplýva, že nezákonná IPTV sa sústreďuje prevažne na tri všeobecne vymedzené obchodné modely:

- Model „predplatného nezákonnej IPTV“, v rámci ktorého sa zákazníkom poskytuje priamy prístup k viacerým televíznym kanálom na základe predplatného a zaplatenia určitého poplatku. Obsah IPTV sa sprístupňuje na účely priameho strimingu na nelegálnych webových sídlach alebo prostredníctvom aplikácií mobilných zariadení. Tento obchodný model sa zakladá na predaji predplatného nezákonnej IPTV spotrebiteľom a príjmy sa generujú z mesačných platieb, ktoré sa vyberajú od predplatiteľov.
- „Medzipodnikový“ model. Tento obchodný model sa zameriava na ďalší predaj balíkov kanálov IPTV a zariadení na sprostredkovanie ďalšieho predaja nezákonnej IPTV. Tento typ obchodného modelu možno označiť ako „medzipodnikový“ alebo „veľkoobchodný“. Často je spojený s obchodným modelom priameho predaja na základe predplatného. V tomto prípade majú poskytovatelia nezákonnej IPTV zaručené dva zdroje príjmu: mesačné platby vyberané od divákov neoprávnenej IPTV a platby vyberané od ďalších predajcov neoprávnenej IPTV.

- Model „strímingového portálu“, v rámci ktorého sa zhromažďujú odkazy na strímingové webové sídla a sprístupňujú sa koncovým používateľom. Postupné sťahovanie IPTV sa ponúka bezplatne a v porovnaní s webovými sídlami, na ktorých sa vyžaduje predplatné IPTV, má často nižšiu kvalitu. Keďže sa postupne sťahovaný obsah poskytuje bezplatne, neoprávnení poskytovatelia nadobúdajú príjmy prostredníctvom nepriamych zdrojov, šírením škodlivého softvéru alebo vyberaním platieb typu „platba za zobrazenie“ a „platba za kliknutie“ z reklamy.

Z analýzy vyplynula zaujímavá skutočnosť, že poskytovanie nezákonnej IPTV sa v podstate opiera o rovnaký „ekosystém“ bez ohľadu na obchodné modely, ktoré porušovatelia využívajú. Tento ekosystém je charakteristický vzájomným pôsobením viacerých aktérov, ktorí v rámci poskytovania nelegálnej služby plnia konkrétnu funkciu. V analýze bolo identifikovaných 21 aktérov v rámci štyroch vrstiev distribúcie obsahu, ktorými sú zdroj obsahu, hosťiteľská sieť, poskytovanie klientom a aplikácie.

Ekonomická analýza

Ekonomická analýza sa uskutočňuje s cieľom odhadnúť dva kľúčové prvky:

- počet používateľov využívajúcich prístup k obsahu nezákonnej IPTV,
- príjmy nadobúdané poskytovateľmi predplatného IPTV, ktorí porušujú autorské práva.

Hodnotila sa situácia na celom trhu EÚ-28, ako aj v jednotlivých členských štátoch. Z hlavných zistení vyplýva, že:

nezákonnú IPTV postupne sťahuje 3,6 % Európanov (13,7 milióna obyvateľov EÚ-28)

nelegálne príjmy nadobudnuté poskytovateľmi IPTV, ktorí porušujú autorské práva, v roku 2018 dosiahli 941,7 milióna EUR

priemerný používateľ minie na nezákonnú IPTV mesačne 5,74 EUR

Rozsah využívania nezákonnej IPTV sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši. Nezákonná online IPTV je najrozšírenejšia v Holandsku a vo Švédsku, kde podľa odhadov využíva prístup k neoprávnenej IPTV takmer 9 % obyvateľstva. Nezákonná IPTV je najmenej rozšírená v Rumunsku (0,7 %) a Bulharsku (1,3 %).

Pri posudzovaní nelegálnych príjmov sa ukazuje, že významným faktorom je veľkosť trhu z hľadiska celkového počtu obyvateľov. Už len používatelia v Spojenom kráľovstve, Francúzsku a Nemecku vynakladajú na nezákonnú IPTV v priemere 532,4 milióna EUR, čo predstavuje 57 % celkových príjmov poskytovateľov predplatného nezákonnej IPTV.

Priemerné výdavky jedného používateľa na neoprávnenú IPTV sa medzi krajinami EÚ výrazne líšia. V krajinách ako Fínsko, Holandsko a Francúzsko sú spotrebitelia ochotní platiť za sledovanie nezákonnej IPTV viac ako 6 EUR mesačne. Naopak, ľudia na Slovensku, v Maďarsku a Poľsku zvyčajne minú iba 2,5 EUR mesačne. Je zjavné, že spotrebitelia sa líšia nielen z hľadiska ochoty porušovať práva, ale aj z hľadiska ochoty platiť za prístup k obsahu nezákonnej IPTV. Pri vymedzovaní rôznych cenových sadzieb za nezákonnú IPTV by sa malo brať do úvahy množstvo faktorov vrátane miery online pirátstva, vnímania porušovania práv, priemerného príjmu a cien účtovaných za prístup k IPTV prostredníctvom legálnych zdrojov.

Analýza presadzovania práva a judikatúry

Nositelia práv môžu využiť tak občianskoprávne, ako aj trestnoprávne opatrenia na presadzovanie práva. Občianskoprávne opatrenia na presadzovanie práva sa uplatňujú na priamych porušovateľov, ako aj na sprostredkovateľov vrátane sprostredkovateľov, ktorých služby sa využívali na porušovanie práv. Domáhať sa možno najmä súdnych príkazov voči poskytovateľom služby pripojenia k internetu v záujme obmedzenia porušovania práv v súvislosti s IPTV. Prinajmenšom v niekoľkých členských štátoch tieto príkazy zahŕňajú „príkazy na zablokovanie živého prenosu“, ktorými sa blokuje prístup k streamingovým serverom počas vysielania konkrétneho podujatia alebo série podujatí. Cieľom takýchto súdnych príkazov môže byť aj predchádzanie budúcemu porušeniu práv, pod podmienkou dodržania proporcionality. Internetoví sprostredkovatelia môžu navyše dostať príkaz na poskytnutie informácií o porušovateľoch. Poskytovanie informácií o koncových používateľoch služieb nezákonnej IPTV však nemusí byť v súlade s právnymi predpismi EÚ o ochrane údajov.

Vo všetkých členských štátoch EÚ sú k dispozícii aj trestnoprávne opatrenia proti porušovateľom predpisov týkajúcich sa IPTV v komerčnom rozsahu. Judikatúra z členských štátov obsahuje významné príklady trestného stíhania jednotlivcov zapojených do nezákonnej IPTV. V niektorých prípadoch boli porušovateľom uložené dlhé tresty odňatia slobody.

Záver a vyhliadky

Táto štúdia prispieva k pochopeniu fenoménu nezákonnej IPTV, a to uskutočnením komplexnej interdisciplinárnej analýzy tejto problematiky. V tejto správe sa sumarizujú právne, ekonomické a technologické perspektívy s cieľom vykonať analýzu ekosystému nezákonnej IPTV. Okrem toho sa v tejto štúdii poskytuje prvé kvantitatívne hodnotenie rozsahu nezákonnej IPTV v EÚ, pokiaľ ide o aktívnych používateľov a príjmy generované takýmito nezákonnými činnosťami.

Hlavné zistenia tejto správy potvrdzujú významnú prevalenciu nezákonných činností súvisiacich s IPTV vo všetkých krajinách EÚ. Situácia v členských štátoch nie je jednotná, pretože mnohé faktory, ako napríklad miera online porušovania práv, vnímanie duševného vlastníctva a celkový dopyt po IPTV, sa líšia. Na úrovni EÚ-28 sa na využívaní nezákonnej IPTV podieľa 3,6 % percenta obyvateľstva. Títo používatelia vytvárajú pre poskytovateľov IPTV, ktorí porušujú autorské práva, nezákonné príjmy vo výške takmer 1 miliardy EUR. V rámci legislatívnej a technickej analýzy sa potvrdzuje, že podniky a vlády čelia pri riešení problému nezákonnej IPTV viacerým problémom.

NEZÁKONNÁ IPTV V EURÓPSKEJ ÚNII

VÝSKUM TÝKAJÚCI SA ONLINE OBCHODNÝCH MODELOV
PORUŠUJÚCICH PRÁVA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA —
FAZA 3

Zhrnutie

